

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תתקלג

ערב שבת קודש
פרשת בהעלותך
י"ח בסיוון ה'תשע"ב

יוצא לאור עלידי
מכון ליובאוויטש שעליד
צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

י"ח בסיוון ה'תשע"ב - כ"ה בסיוון ה'תשע"ב

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	י"ח בסיוון	הלכות מאכלות אסורות פרק יא-יג.	הל' ברכות.. בפרקים אלו. פרק ח.	מל"ת קפא. קפב. קפד. קפה. קפג.
ש"ק	י"ט בסיוון	פרק יד-טז.	פרק ט.	מל"ת קפז. קפו. קפט. קצ. קצא. קצב.
א'	כ' בסיוון	פרק יז. הלכות שחיטה.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק י.	מל"ת קצג. קנג. קצד. מ"ע קמו.
ב'	כ"א בסיוון	פרק ג-ה.	פרק יא.	מל"ת קא.
ג'	כ"ב בסיוון	פרק ו-ח.	הל' מילה.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע קמז.
ד'	כ"ג בסיוון	פרק ט-יא.	פרק ב.	מל"ת שו.
ה'	כ"ד בסיוון	פרק יב-יד.	פרק ג.	מ"ע קמח.
ו'	כ"ה בסיוון	נדבות פי גוג'.. ספר הפלאה והוא ספר ששי.. הלכות שבועות.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	סדר תפלות כל השנה. נהגו העם.. ימלוד עלינו וכו'.	מל"ת סא.

זמני השבוע*

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחה החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							72 ד' לפני הזריחה	120 ד' לפני הזריחה	
8.13	7.45.4	1.15	12.40	9.05	5.42	4.35	4.07	2.58	ו', י"ח בסיוון
8.14	7.45.8	1.15	12.40	9.05	5.42	4.34	4.07	2.58	ש"ק, י"ט בסיוון
8.14	7.46.2	1.16	12.40	9.05	5.42	4.34	4.07	2.57	א', כ' בסיוון
8.14	7.46.7	1.16	12.40	9.05	5.42	4.34	4.07	2.57	ב', כ"א בסיוון
8.15	7.47.0	1.16	12.41	9.05	5.42	4.34	4.07	2.57	ג', כ"ב בסיוון
8.15	7.47.4	1.16	12.41	9.05	5.42	4.34	4.07	2.57	ד', כ"ג בסיוון
8.16	7.47.8	1.17	12.41	9.06	5.42	4.34	4.07	2.56	ה', כ"ד בסיוון
8.16	7.48.1	1.17	12.41	9.06	5.42	4.34	4.07	2.56	ו', כ"ה בסיוון

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו ('סדר הכנסת שבת') מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
בהעלותך	7:08	8:26	7:23	8:29	7:16	8:30	7:24	8:27
שלח	7:11	8:29	7:26	8:32	7:19	8:33	7:27	8:30

עורך ראשי: **מנחם מענדל ברוד** • עורך: **נחמיה קפלון** • הגהה: **יוסף יצחק אולידורט**

מו"ל: **מכון ליובאוויטש שעליד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז**

יור"ר: **הרב יוסף יצחק הכהן אהרונב**

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474 אינטרנט:

הרחב פיך – ואמלאהו

כמה מאמרי חז"ל סותרים למובא בגמרא שכוונת הפסוק כאן לבקשה בדברי תורה בלבד • יישוב הדבר – לפי מעמד ומצב האדם: מאחר ש"דעתם קצרה" ולכן "מרובים צרכי עמך", אכן יבקש מהקב"ה כל צרכיו למרות שאין לו זכויות אלא בחסד חנם • אולם הסדר הישר על-פי תורה הוא, שתחילה צריכה להיות בקשתו "הרחב פיך" בדברי תורה, וכשבא לדרגה נעלית – יוכל לבקש גם דברים גשמיים, שיהיו בהרחבה • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

כי במצרים היו שקועים במ"ט שערי טומאה⁶, והעלם על כנפי נשרים⁷, עד שבחמשים יום זכו לקבל התורה פנים בפנים⁸, כמו כן לא יפלא ממני למלא שאלתך בדברי תורה.
ומוסיף לדייק במה שכתוב "ואמלאהו", ש"יש להעיר ממה שכתוב⁹ ובדעת חדרים ימלאו כל הון יקר כו".

ב. וצריך להבין:

עניין התפלה הוא – בקשת צרכיו של האדם, אלא שהסדר הוא ש"לעולם יסדר אדם שבחו של הקב"ה ואחר כך יתפלל"¹⁰, "ראשונות דומה לעבד שמסדר שבח לפני רבו, אמצעיות דומה לעבד שמבקש פרס מרבו"¹¹.
ועד כדי כך, שגם לדעות שהתפלה שלש פעמים ביום היא מדרבנן, ואילו מן התורה מספיק

א. בקאפיטל [פ"א בתהלים] מדובר גם אודות עבודת האדם ומה שנותנים לו על זה מלמעלה – שזהו מה שכתוב¹ "הרחב פיך ואמלאהו".
ואיתא בגמרא²: "בשאלה שאני" (שהשואל שואל כעני על פתח שאינו מרים ראש לשאול שאלה גדולה – פירוש רש"י), ופריך, "בשאלה נמי הכתיב הרחב פיך ואמלאהו", ומשני, "ההוא בדברי תורה כתיב" (מה שאין כן בשאלת צרכי האדם).
ומביא הצמח-צדק³: "וכתב מהרש"א וסמך ליה אנכי ה' אלקיך המעלך מארץ מצרים⁴, שאל תחשוב שלא אוכל למלא כל שאלתך, הרי אנכי ה' אלקיך המעלך מארץ מצרים, אשר ראית שם היכולת בידי למלא כל משאלותיך בדברי תורה", ומבאר: "ויש לפרש כל שאלתך על-דרך שביקש דוד גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך"⁴. . שיאיר הקב"ה עינינו בסודות המצות. . ועל זה אמר שלא לחשוב שלא אוכל למלא כו', הרי אנכי כו', פירוש⁵

משעבוד לחירות? ועל זה מבאר ככפנים.

(6) זו"ח ר"פ יתרו.
(7) יתרו יט, ד.
(8) ואתחנן ה, ד.
(9) משלי כד, ד.
(10) ברכות לב, סע"א.
(11) שם לד, א.

(1) תהלים פא, יא.

(2) ברכות ג, א.

(3) יהל אור ע' רצד ואילך.

(4) תהלים קיט, יח.

(5) דלכאורה, מצד הענין דיצי"מ צריך להיות "הרחב פיך ואמלאהו" בענינים גשמיים, בדוגמת היציאה ממצרים

עצמו) מביא את מאמר ריש לקיש בירושלמי "אם סדרתה תפילה לא תהא מיצר פיך אלא הרחב פיך" (לשואל כל צרכך בביאור יפה)).

ג. והביאור בזה¹⁶:

כאשר יהודי מרגיש חסרון באופן ש"מרובים צרכי עמך" – גם אם הסיבה לכך היא מפני ש"דעתם קצרה" – הרי בודאי שחלה עליו מצות עשה מן התורה שלא יבקש צרכיו ממישהו אחר, ועל אחת כמה וכמה ומכל שכן שלא יחשוב ש"כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה"¹⁷, כך שיכול להשיג את צרכיו בעצמו, אלא עליו לדעת ש"ה' אלקיך . . . הוא הנותן לך כח לעשות חיל"¹⁸, כך, שהמקום היחיד להשיג את צרכיו הוא – אצל הקב"ה, ולכן, עליו לגשת ולבקש כל צרכיו מהקב"ה;

אבל, מובן וגם פשוט, שאין "ציווי" שיהיה האדם במצב של "דעתם קצרה", ובמילא ידמה בעיניו ש"מרובים צרכי עמך", בבחינת "מרבה נכסים"¹⁹ – אלא אדרבה:

סדר העולם כפי שצריך להיות על-פי מדות טובות וישרות הוא – "שהשואל שואל כעני על פתח", שהרי ידע איניש מעמדו ומצבו שאין בידו זכויות שבשבילם יוכל לדרוש צרכיו "בזרוע"²⁰, אלא צריך לבקש מהקב"ה בתורת צדקה וחסד חנם, ולכן, "אינו מרים ראש לשואל שאלה גדולה", ומה שיתנו לו – צריך להיות "שמח בחלקו"²¹. ולכן:

מה שכתוב בפסוק "הרחב פיך (ואמלאהו)" – שזהו עניין של ציווי – אי אפשר לפרש שקאי על דברים גשמיים, כי ציווי זה שייך רק אצל מי שדעתו קצרה וצרכיו מרובים, שהוא אכן מצווה להרחיב פיו בשאלת ריבוי צרכיו, אבל מי שדעתו אינה קצרה, והוא שמח בחלקו – כיצד אפשר לצוות עליו ("ווי קומט צו אים") "הרחב פיך"!!

רק פעם אחת ביום, ואפילו לדעות שכללות עניין התפילה הוא מדרבנן¹² – הרי הכול מודים שכאשר יהודי מרגיש שיש לו איזה חסרון, אזי ישנה מצות עשה מן התורה לבקש זאת מהקב"ה.

וכיון שכן, הרי כאשר יהודי מרגיש שחסר לו הרבה, "מרובים צרכי עמך"¹³,

– הסיבה לכך היא אמנם מפני ש"דעתם קצרה"¹³, אבל, כיון שלעת עתה נמצא במעמד ומצב ש"דעתם קצרה", הרי נרגש אצלו ש"מרובים צרכי עמך" –

אזי ישנה מצות עשה מן התורה שיתפלל לפני ה' ויבקש ממנו שימלא את כל צרכיו.

ואם כן, איך אפשר לומר שמה שכתוב "הרחב פיך ואמלאהו" – "בדברי תורה כתיב", ולא בנוגע לצרכים גשמיים!?

זאת ועוד:

בירושלמי מסכת תענית¹⁴ איתא: "רבי שמעון בן לקיש אמר אם סדרתה תפילה לא תהא מיצר פיך (לא תתפלל תפלה קצרה) (א' שמאלע און א' פאָרקוועטשטע)", אלא הרחב פיך (לשואל כל צרכך בביאור יפה) ואמלאהו.

וכן הוא במפרשי התנ"ך: בפירוש רש"י – "הרחב פיך לשואל ממני כל תאוות לבך, ואמלאהו, ככל אשר תשאל אמלא"; בפירוש הראב"ע – "שתבקש בפיך כל רצונך ומשאל לבך, ואמלאהו"; ובפירוש הספורנו: "הרחב פיך, העמק שאלה או הגבה למעלה, ואמלאהו, מבלעדי שתצטרך להשתחוות לזולתו להשיג חפצך".

ולכאורה, הרי זה בסתירה לדברי הגמרא במסכת ברכות, ש"הרחב פיך ואמלאהו" "בדברי תורה כתיב", מה שאין כן בשאלת צרכי האדם, ש"שואל כעני על פתח שאינו מרים ראש לשואל שאלה גדולה"!!

[ולהעיר, שהצמח צדק ברשימותיו לתהלים מביא ב' העניינים: בתחילה מביא את דברי הגמרא "ההוא בדברי תורה כתיב", ואחר כך¹⁵ (בקטע בפני

16) עוד ביאור בזה – ראה מכתב י"א ניסן תשמ"ב בהערה, ושיחת י"ג ניסן תשמ"ב סי"ג (התוועדות תשמ"ב ח"ג ע' 1183, וע' 1262).

17) עקב ת, יז.

18) שם, יח.

19) אבות פ"ב מ"ז.

20) ראה ברכות יז, ריש ע"ב ובפרש"י.

21) אבות רפ"ד.

12) ראה תו"מ חכ"ז ע' 49. וש"ג.

13) פיוט בסליחות לערב ראש השנה ובתפלת נעילה, ע"פ ברכות כט, ב. וראה תו"א וישלח כו, רע"ג. המשך מים רבים תרל"ז בתחלתו.

14) פ"ג ה"ו (ובפי' קה"ע).

15) ע' רצו.

אזי "לא תהא מיצר פּיך אלא הרחב פּיך" גם בנוגע לדברים גשמיים – כי צרכי הגשמיים אינם עניין בפני עצמו, כיון שעבודתו היא באופן ש"בכל דרכיך דעהו"²⁸, היינו, שכל ענייניו הם בשביל שיוכל להיות "דעהו", שעושה מהם כלי לאלקות, ועלידי זה עושה לו יתברך דירה בתחתונים²⁹, ולכן צריך לבקש שיהיו כל ענייניו באופן של הידור ומובחר, "הרחב פּיך" – כדי שעניין "דעהו" יוכל להיות בהרחבה יתירה.

וזוהו גם תוכן מאמר רז"ל³⁰ "שלשה מרחיבין דעתו של אדם אלו הן דירה נאה ואשה נאה וכלים

וזוהו שאיתא בגמרא – שמבארת כיצד צריך להיות סדר ההנהגה על-פי תורה – "ההוא" (הרחב פּיך) בדברי תורה כתיב, "שזה ציווי ששייך לכל אחד מישראל שצריך להרחיב פיו בדברי תורה, והקב"ה מבטיחו למלא כל משאלותיו בדברי תורה, וכמאמר רז"ל²² "יגעת ומצאת", היינו, שכיון שהתייגע כפי יכולתו, אזי נתן לו הקב"ה באופן של מציאה, שלא לפי ערך היגיעה²³.

ד. ועל כך מוסיף ריש לקיש, "אם סדרתה תפילה לא תהא מיצר פּיך, אלא הרחב פּיך ואמלאהו":

ציווי ששייך לכל אחד מישראל שצריך להרחיב פיו בדברי תורה, והקב"ה מבטיחו למלא כל משאלותיו בדברי תורה, וכמאמר רז"ל "יגעת ומצאת"

נאים" – וכיון שאין מאמר רז"ל יוצא מידי פשוטו, הרי הכוונה היא לדירה נאה וכלים נאים כפשוטם – כי, בהיותו "אדם" כדבעי, על שם "אדמה לעליון"³¹, הרי כל עניני עולם הזה לא נבראו אלא בשבילו, כדברי הגמרא במסכת ברכות³² "כי זה כל האדם"³³. כל העולם כולו לא נברא אלא בשביל זה, ולכן, אסור לו לוותר על זה, כי אם "הרחב פּיך", שיהיו אצלו כל העניינים באופן של הרחבה. וזהו גם מה שכתוב בירושלמי³⁴ "עתיד אדם ליתן דין וחשבון על כל שראת עינו ולא אכל" – דלכאורה, הייתכן להיות "בעל תאוה" עד כדי כך שכל מה שעינו רואה מוכרח הוא לאכול, ואם לאו, הרי זו עבירה שעתידי ליתן עליה את הדין?! – כי, כאשר הוא "אדם" כדבעי, אזי אכילתו היא על-דרך אכילת קרבנות ואכילת שבת ויום-טוב, שהאכילה

בעניין "סדרתה תפילה" – כותב הצמח-צדק¹⁵: "יש לפרש על-דרך חסידים הראשונים היו שוהין בתפלתן" ("שוהין שעה אחת ומתפללין שעה אחת וחוזרין ושוהין שעה אחת")²⁴, היינו, שעבודת התפלה היא כדבעי למהוי, באופן ש"דע לפני מי אתה עומד"²⁵, ולאחרי ההכנה הראויה על-פי עשרת התנאים שנימנו בדברי הפוסקים²⁶. וכאשר התפלה היא באופן כזה ("סדרתה תפילה") – אזי ישנו ציווי ("לא תהא מיצר פּיך אלא) הרחב פּיך" (לשאול כל צרכך בביאור יפה). והביאור בזה:

יש מי שנמצא עדיין באמצע העבודה – "כעני על פתח שאינו מרים ראש לשאול שאלה גדולה", ומבקש רק "דבר מועט כדי חיים"²⁷, כיון שכללות עבודתו היא באופן של פרישה כו'. אבל כאשר עבודתו היא בדרגא נעלית יותר,

(28) משלי ג, ו. וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג.
(29) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפ"ו. ובכ"מ.
(30) ברכות נו, ב.
(31) ראה של"ה ג, רע"א. ועוד.
(32) ו, סע"ב.
(33) קהלת יב, יג.
(34) סוף קידושין.

(22) מגילה ו, ריש ע"ב.
(23) ראה גם תו"מ חז"ז ע' 148. וש"נ.
(24) ברכות רפ"ה (במשנה). שם לב, ב.
(25) ראה שם כח, ב.
(26) ראה ספר דרך חיים ע' סו. הובא בשל"ה עניני תפלה בתחלתו (רנ, א ואילך).
(27) פרי"ש ברכות שם (ג, א).

ועל זה באה ההוראה ממה שכתוב בקאפיטל
ההלים – "הרחב פיך ואמלאהו":

לכל לראש – עליהם להתנהג על-פי הוראת
הגמרא במסכת ברכות ש"ההוא בדברי תורה
כתיב", וכביאור הצמח-צדק שבוזה נכלל גם עניין
"גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך", פנימיות
התורה,

– ומוכן שאין זה עניין שנעשה מעצמו ומאליו,
היינו, שישכב לישון, ולפתע פתאום יהיה "משכיל"
ו"עובד", משיג ומחדש, אלא יש צורך בעניין
של יגיעה, ונוסף ליגיעה צריך להיות גם עניין
התפלה, ובאופן שהתפלה תחדור בו ("ס'זאל אים
דערנעמען") ותפעל אצלו הגילוי של "נפלאות
מתורתך" –

ואז נותנת לו התורה ציווי וכוח לסדר את
תפלתו וענייניו באופן שלא יהיה "כעני על פתח
שאינו מרים ראש לשאול שאלה גדולה", אלא
כדברי ריש לקיש: "לא תהא מיצר פיך, אלא הרחב
פיך", "לשאול כל צרכך", ובאופן ש"מרוכים צרכי
עמך" כפי שהוא לאמיתתו של דבר – כדי לעשות
מכל דבר כלי לאלקות,

והקב"ה מבטיח: "ואמלאהו" – שימלא כל
משאלות לבבו בהרחבה, בבני חיי ומזוני רויחי,
"מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש"⁴¹,
וכל הברכות, עד אין קץ, עד ביאת משיח צדקנו.
[ניגנו "והריקותי לכם ברכה", ולאחרי שסיימו
פנה כ"ק אדמו"ר להר"ב אַלטהויז וביקשו שינגן
הניגון "והריקותי לכם ברכה", בנוסח שלימד אביו
הרה"ח ר' פיניע (פינחס) אַלטהויז בחג השבועות
השתא].

(מהתוועדות י"ב תמוז ה'תש"כ.
תורת מנחם כרך כח עמ' 203-208)

עצמה היא עניין של מצוה³⁵.

וזהו גם מה שמצינו אצל הנשיאים הנהגה
באופן של הרחבה³⁶, ועד לאופן הנהגה של מלך
ש"ביפיו תחזינה עיניך"³⁷, ו"גדלהו משל אחיו"³⁸
(נוסף לכך שאפילו "נתמנה אדם פרנס על הציבור
אסור בעשיית מלאכה כו"³⁹) – כי, להיותו "מלך"
(כולל ולכל לראש) על עצמו, אזי הנהגתו בענייני
העולם היא באופן שכל דבר שרואה בעולם אינו
באקראי בעלמא (כפי שמבאר ומסביר הבעל שם
טוב⁴⁰), אלא בודאי שייך אליו, וצריך לעשות ממנו
כלי לאלקות כו'.

וזהו שאומר ריש לקיש "אם סדרתה תפילה
לא תהא מיצר פיך, אלא הרחב פיך ואמלאהו" –
שכאשר יהודי נמצא במעמד ומצב של "סדרתה
תפילה", אזי כל הבקשות שמבקש ב"ב ברכות
אמצעיות, גם בנוגע לדברים גשמיים, צריכים
להיות באופן של "הרחב פיך" כפשוטו, ואז –
"ואמלאהו".

ה. ובנוגע לפועל:

ישנם כאלה שהם במצב של "מרבה דאגה"¹⁹
– אף שאינם במצב של "מרבה נכסים"... – כיון
שצריכים לצאת ידי-חובה בכך שישאלו מהקב"ה
"דבר מועט" (כדי שלא להיות בסוג ש"דעתם
קצרה" שלכן "מרוכים צרכי עמך"), ומתהלכים
מבולבלים מזה שאין בידם עוד כך וכך דולרים
עבור צרכים גשמיים.

35 ראה גם תו"מ ח"ז ריש ע' 19.

36 ראה גם לעיל ס"ע 147. וש"נ.

37 ישע"י לג, יז. וראה רמב"ם הל' מלכים פ"ב ה"ה.

38 יומא יח, א.

39 קידושין ע, א. רמב"ם הל' סנהדרין פכ"ה ה"ד.

40 ראה כתר שם טוב (הוצאת תשנ"ט) בהוספות סקע"ט ואילך.

וש"נ

(41 תולדות כו, כת.

קיום הייעודים תלוי בעבודה

ייעודי הגאולה הם הוראה כיצד להתכונן

בהפטרה נאמר: "ונלוו גויים רבים אל ה' ביום ההוא והיו לי לעם". אמנם התחלת ההפטרה היא "רני ושמחי בת ציון כי הנני בא ושכנתי בתוכך", כלומר, בנוגע לבניישראל; אבל מיד בפסוק שלאחרי זה נאמר "ונלוו גויים רבים אל ה' גו' והיו לי לעם".

...ומובן שהעניין ד"ונלוו גויים רבים אל ה'" נפעל על-ידי זה שבניישראל מקיימים את הציווי "לכוף את כל באי העולם לקבל מצוות שנצטוו בני נח . . מפני שציוה בהן הקב"ה" – כפייה בדברים, כמובן, בדרכי נועם ודרכי שלום, שבאופן כזה יכולים לפעול בזמן הזה (כאשר אין יד ישראל תקיפה), ואדרבה: כאשר עושים זאת בדרכי נועם ודרכי שלום – אזי הפעולה היא בהצלחה גדולה יותר.

אמנם, לכאורה יש מקום לשאלה: נבואה זו נאמרה בנוגע לזמן דלעתיד לבוא, וכפי שמצינו עוד כמה וכמה נבואות דוגמתה – החל מנבואת ישעיה, נביא הישועה: "והלכו עמים רבים ואמרו לנו ונעלה אל ה' ה' גו' ויורנו מדרכיו וגו'", ומכיוון שכן, יכולים לטעון, לשם מה צריך יהודי לעסוק בעניין זה – הרי בלאור הכי מובטח לו שלעתיד לבוא יקויים יעוד זה? והמענה לזה – בפשטות:

נוסף לכך שישנו פסק-דין ברור ברמב"ם ש"צווה משה רבינו מפי הגבורה לכוף את כל באי העולם לקבל מצוות שנצטוו בני נח", ציווי שניתן ביחד עם כל שאר ציווי התורה (כנ"ל), הרי עניין זה מודגש בייעודים אלו עצמם – מכיוון שכל ענייני התורה הם הוראה, תורה מלשון הוראה, הרי מובן, שגם ייעודים אלו מהווים הוראה בעבודתו של יהודי, וההוראה היא – שיהודי צריך לעשות את כל התלוי בו כדי שיהיה מעמד ומצב ד"ונלוו גויים רבים אל ה'", על-ידי זה שפועל עליהם לקיים מצוות שנצטוו בני נח.

(התוועדות תשמ"ה כרך ב, עמ' 956 – בלתי מוגה)

כל יהודי יכול להדליק

בעמדנו בימים האחרונים של הגלות, מוכנים להיכנס מיד לגאולה האמיתית והשלימה – צריכים לסיים את כל ענייני הגלות עוד היום . . על-ידי זה שכל אחד ואחד גואל את עצמו, על-ידי ההוספה בכל ענייני תורה ומצוות בכלל, וכמבואר בתניא שכל עניין של תורה ומצוות הוא "גאולה פרטית", וכיוון ש"שם גאולה עלה" הרי היא גם ההתחלה של הגאולה הכללית, גאולת כל אחד ואחת מישראל, בתוך כלל-ישראל בכל קצווי תבל.

ויש לומר, שזהו תוכן פסק הרמב"ם ש"לא שבט לוי בלבד אלא כל איש ואיש . . אשר נדבה רוחו אותו . . הרי זה נתקדש קודש קודשים" . . שכל אחד ואחת מישראל יכול לגאול את עצמו מענייני העולם ולהתקדש קודש קודשים, תואר ובחינת כהן גדול.

ויתירה מזו: פסק הרמב"ם ש"הדלקת הנרות כשירה בזרים", שבכוחו של זר להדליק "השמן זית זך" שב"מנורת זהב כולה" שבבית המקדש.

...והיינו שבכוחו של כל אחד ואחד מישראל (גם זר) להדליק המנורה לא רק ברוחניות העניינים, ב"מנורת זהב כולה" שבתוך כל אחד ואחת מישראל, על-ידי שעושה עצמו "שמן זית זך", המורה על תכלית הברור והזיכוך – אלא גם בבית המקדש כפשוטו.

(התוועדות תש"נ כרך ד, עמ' 73)

חזרת חסידות ברבים

הבטחה נדירה, שמחה אצל רבותינו נשיאינו, ורוב טוב בגשמיות ורוחניות • הזמן המיוחד לחזרת דא"ח • מענה לטוענים שאינם יכולים לחזור בגלל בעיות זיכרון • "לחזור אפילו אות אחת או פרק אחד בלשון הרב", מציע הרבי למתקשים, ו"העיקר שיהיה מתוך מסירה ונתינה"... • אלו מאמרים רצוי לבחור, ועל תפקידם של תלמידים בחזרה בבתי־כנסת שונים

מכיוון שרבותינו נשיאינו תבעו לחזור מאמרים בעל־פה – בוודאי נתנו את הכוחות לכך, שהרי "איני מבקש כו' אלא לפי כוחי", ולכן, בוודאי ביכולתו של כל אחד ואחד לחזור מאמר בעל־פה [ובפרט אלו שזכו לראות את נשיא דורנו ולשמוע תורה מפיו כו'], צריך הוא רק לרצות זאת! וכפתגם הידוע: "מאזי'ש נא ניע חאטשיש" – אתה יכול אך אינך רוצה!...
קודם לכן אמר הרבי (שם):

כאשר באים להתוועדות – צריכים להיות מונחים בעניינים העיקריים, ענייני התורה, מאמר חסידות, וכיוצא בזה. במשך שלוש שנים ושלוש השנים האם חזרת בעל־פה מאמר אחד לכל הפחות?!... יש לו "זיכרון חלש" – טוען הוא – ולכן אינו יכול לחזור מאמר בעל־פה!

אם יש לך זכרון חלש – כיצד הנך זוכר מה שכתוב בעיתון בקשר ל"מניית" ב"וואל־סטריט" – אלא מאי, כאשר מדובר אודות פרנסתו ופרנסת בני ביתו, ענין שנוגע לו, מתברר שיש לו "זיכרון טוב"!...

חזרה שנחקקת

את מנהג חזרת מאמר בשבת הזכיר הרבי גם בקיץ תנש"א (התוועדויות תנש"א כרך ג' עמ' 406; ספר השיחות תנש"א כרך ב' עמ' 664), אז

בלוח היום־יום ("ג באדר"א) מובא:

אאמו"ר [=אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע] אמר: ברור לי, כשיהודי חסידי יושב בבית המדרש ולומד או חוזר חסידות ברבים, הרי זו שמחה אצל זקניי [=רבותינו נשיאינו], ושמחתם מספקת לו, לבני ולבני בניו – רוב טוב בגשמיות ורוחניות.

לחבר השבת עם החול

הזמן המובחר לחזרת חסידות הוא ביום השבת לפנות ערב, כך לדוגמה אמר הרבי בהתוועדות ש"פ בשלח תשכ"ג (תורת מנחם כרך לו עמ' 162):
היה נהוג הסדר בהרבה מקומות לחזור חסידות ביום השבת לפנות ערב, ולהמשיך את חזרת החסידות לתוך הלילה, כאשר הזמן בעולם הוא כבר מוצאי שבת – הזמן שבו אומרים "אל תירא עבדי יעקב", בכדי לחבר ולהמשיך מיום השבת בימות החול.

האם חזרת מאמר פעם אחת!?

בהתוועדות שבת פרשת וישב כ"ף כסלו תשד"מ (התוועדויות תשד"מ כרך ב' עמ' 668) אומר הרבי:

אמר:

וכמו־כן יש לעורר על המנהג טוב בכמה מקומות לחזור מאמר חסידות לאחר תפלת מנחה בשבת – ויהי רצון שיהיה זה באופן ד"חקת"... שיזכיר להשומעים ויפעל בהם שינוי עד לאופן דחקיקה, שזה נחקק בהם.

לראות את פני בעל המאמר!

בהתוועדות שבת בראשית תשכ"ד (תורת מנחם כרך לח עמ' 155-153) הסביר הרבי את החידוש בפתגם כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ – שבאמירת דא"ח מאיר הארת נשמת בעל המאמר – לגבי מאמר הירושלמי "כאילו בעל השמועה עומד כנגדו", שלכאורה מאמר הירושלמי הוא גם למי שלא הכיר את בעל השמועה:

"כנגדו" – פירושו מרחוק, והחידוש בחזרת דא"ח הוא שמאיר בו; עניין זה אינו נחלת יחיד סגולה בלבד, כי אם לכל אחד ואחד שחוזר דא"ח! עוד הדגיש הרבי:

הרי בדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר לא נזכרה שום הגבלה בדבר. ומזה גופא שהקב"ה מסבב הסיבות, סיבב את הדברים באופן שתגיע אליו הידיעה בעניין זה, מוכח, שעניין זה שייך אליו. וכיון שכן, היו צריכים לייקר את גודל עניין החזרת דא"ח, ולהשתדל בזה וכו'. והגע עצמך: אילו היתה אפשרות לראות את פניו של בעל המאמר – בודאי היו עושים כל מיני השתדלויות, תחבולות וערמומיות כו'; ובמכל־שכן וקל־וחומר כשמדובר לא רק אודות זיו קלסתר פניו, אלא יתירה מזה – שתאיר בו הארת נשמת בעל המאמר!

אך לפועל, מסיבות שונות ומושונות ישנם כאלו שנחלש אצלם עניין חזרת דא"ח, ורוצים לפטור עצמם מזה לגמרי; עניין זה הם משאירים למישהו אחר, ואילו הם עצמם רוצים לצאת ידי חובה בסיפור או ניגון. ובכן, סיפור או ניגון הוא אמנם עניין נעלה ביותר (כמבואר בכמה שיחות), אבל אין זה מגיע לעילוי שבחזרת דא"ח, עניין של תורה דוקא, שעל־ידי זה נעשה יחוד נפלא שאין יחוד כמוהו כו', כנ"ל. גם מי שקשה לו לחזור מאמר שלם – הרי ביכולתו לחזור לכל־הפחות אות אחת או פרק אחד,

בלשון הרב, והעיקר, שיהיה זה מתוך מסירה ונתינה כו', וכאמור, שעל־ידי זה מתאחדים עם נשמת בעל השמועה, שהוא נשיא הדור וגם של הדורות שלפניו ושלאחוריו. דכיון ש"קדושה לא זזה ממקומה", הרי כל אחד מהנשיאים הוא הנשיא של כל הדורות.

ואף־על־פי שאינו מרגיש את הייחוד כו' – הרי זה על דרך שמצינו לענין כוונות התפילה, שמי שאינו יכול לכוון בגלל סיבות שאינן תלויות בו, הנה כיוון שהמניעה היא שלא ברצונו, נחשב לו כאילו התפלל בכל הכוונות, ועל דרך זה בנדון־דין, שאם רק מבטל ישותו ומתמסר כפי יכולתו לחזור מאמר חסידות, ברור הדבר שעל־ידי זה מתאחד עם בעל המאמר.

וסיים הרבי:

ולא לדרשה קאתינא, לומר פירוש נאה כו' ("אָ גוטער פשט, אָ בעסערער פשט"), אלא בנוגע לפועל: שיתחילו לחזור חסידות ברבים!

מסייעין אותו

בט"ז באדר־שני תשי"ט (היכל מנחם כרך ג, עמ' רבי"ג) כותב הרבי לבחור (שהתקרב לחב"ד): נעם לי לקבל מכתבו מיו"ד אדר שני, בו כותב אשר חזר מאמר דא"ח וכן מהתחזקותו בלימוד... ויהי רצון שיוסיף בזה... וההבטחה, שהבא לטהר מסייעין אותו, מסייעין לשון רבים, אפילו אלו שכותב במכתבו שלעת־עתה לא ירשו, ובלבד שיווכחו שרצונו האמיתי בזה ועשה כל התלוי בזה מצדו, וקל־למבין.

מתאים להבנת השומעים

ביחידות מעשרת ימי תשובה תשכ"ז (היכל מנחם כרך ג, עמ' רנו) הורה הרבי במענה לשאלת השואל: יש להשתדל לבחור מאמרים כאלה שיהיו מובנים ומתאימים להבנת רוב אלה היושבים ליד השולחן גם מבחינת הזמן (לא להאריך יותר מדי). בשנת תשי"ג (ליקוט סיפורי התוועדויות, הרמ"ז גרינגלאס, חז"ק, עמ' 593) כותב הרבי (בט"ז תמוז) למשפיע ישיבת תומכי תמימים במונטריאול (אודות בחור מסויים): "עוררתיו שיתרגל לחזור חסידות ברבים". – אותו בחור

(הרבי מסיים בנוגע לכיצוע: "ואין לו לדיין אלא מה שעניו רואות על אתר").

עוד ממשיך הרבי לתבוע בנושא, ובכ"ז אלול תשי"ג (שם עמ' 596) מבקש דיווח:

יכתוב מפעולות התלמידים בהפצת לימוד דא"ח ויר[את] ש[מים] – בפרט בהבתי כנסיות, ובכלל בסביבות שונות במאנטרעאל.

בי"ח ניסן תשי"ד (שם עמ' 601) כותב הרבי שוב להנ"ל בנושא חזרת דא"ח:

מה־שכותב אודות דרישתי באופן רשמי על דבר לדרוש בהבתי כנסיות, הנה כבר דרשתי בזה כמה־פעמים וכמה־פעמים, הן מיחידים והן כשהיו בחדרי כמה ביחד. וכמדומה שאיזה זמן היה הממונה על זה הרה"ח גרינהוט שי'. ותמיהני מה תוסיף דרישה עוד הפעם, ובפרט שהוא נכלל גם־כן במכתבי הכללי.

ביקש להמשיך לימודים בקולג', והרבי ביקש להשפיע עליו בדרך של אור ("על דבר תוספת בלימודים הן בנגלה והן בחסידות").

בהמשך כותב הרבי:

דרך־אגב, נפלאתי כשסיפר לי הנ"ל, אשר זה זומן שבטל עניין חזרת דא"ח בבתי כנסיות על־ידי התלמידים הקשישים של הישיבה, שלפלא גדול הדבר, והנוק שבהביטול מובן. וביקשתי את הנ"ל למסור לכל אלו שעסקו בזה שימישו גם עתה, ואולי כדאי, בכדי שיהיה להם יותר התעניינות ומקום להתגדר, שיעשו זה באתערותא שלהם בעצמם, וכפי שנעשה כאן, שהתלמידים בחרו בעצמם ומבין עצמם את האברכים ההולכים להבתי כנסיות וכו'. אבל מובן שצריכה – להיות השגחה, באופן שלא ירגישו בזה, והוראות גם־כן באופן כזה...

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 60840.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

"אם למדת תורה הרבה"

רבן יוחנן בן זכאי קיבל מהלל ומשמאי. הוא היה אומר, אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך, כי לכך נוצרת (פרק ב משנה ח)

פירוש רבינו עובדיה מברטנורא:

אל תחזיק טובה לעצמך – לומר הרבה תורה למדתי. ולפי שהוא [רבי יוחנן בן זכאי] לא הניח לא מקרא ולא משנה הלכה ואגדה שלא למד [סוכה כ"ח ע"א, ב"ב קל"ד ע"א], היה אומר כן.

פירוש כ"ק אדמו"ר:

אנו רואים שרבן יוחנן בן זכאי אומר דבר אחד בלבד, ולעומת זאת כל אחד מחמשת תלמידיו אמר [להלן במשניות הבאות] שלושה דברים.

בטעם הדבר יש לומר, שאצל רבן יוחנן בן זכאי היו כל הדברים של כל תלמידיו (שקיבלום ממנו) בהתכללות, בנקודה אחת, ואצל חמשת תלמידיו נפרטו לחמישה דברים כלליים, וכל אחד כלול משלושה. גם יש לומר, שבמאמר זה נרמזים שלוש הוראות נפרדות:

"אם למדת תורה הרבה" – הוראה זו מכוונת לבעל עסק, שמצד מילי דחסידותא עליו להוסיף ולהרבות בלימוד התורה, יותר מכפי החיוב על-פי הלכות תלמוד-תורה. והוספה זו חייבת להיות בבחינת "בלי גבול", ללא הגבלות, שהרי ריבוי אמיתי ("הרבה") הוא – בלי גבול.

והעניין של "בלי גבול" שייך רק בתורה, ולא בקיום המצוות: החיוב של תלמוד תורה הוא בלי הגבלות, ובלשון הרמב"ם "כל איש ישראל חייב בתלמוד תורה בין עני בין עשיר כו'", וכמו כן (בזמן) הרי החיוב הוא תמידי; מה שאין-כן במצוות, הרי כל מצווה יש לה הגבלה (לזמן או מקום מסויים, וכיוצא בזה).

"אל תחזיק טובה לעצמך" – מאחר שלמד תורה הרבה, ועל-ידי לימוד התורה מתאחד האדם עם התורה ב"יחוד נפלא", הרי הנפכה כל מציאותו למציאות של תורה. ולכן אומר התנא שאף-על-פי-כן לא יתגאה בכך.

"כי לכך נוצרת" – מכיוון שהגיע אדם לדרגה זו (שכל מציאותו היא תורה) הוא עלול לחשוב שכבר מילא את תפקידו בעולם, ואינו חייב להתייגע על כך בלימוד מכאן ולהבא. לכן אמר "כי לכך נוצרת" – היום נבראת ונוצרת (עם הבריאה כולה) מחדש, וניתן לך עוד יום לחיות, וכוונת הבריאה היא "בשביל התורה ובשביל ישראל", ואם-כן עליך להמשיך בלימוד התורה ביתר שאת ויתר עוז, ולהתעלות בתורה בעילוי אחר עילוי.

ועניין זה שייך לבעל המאמר – רבן יוחנן בן זכאי:

כל עניינו של רבן יוחנן בן זכאי (לאחר שנקרא "רבן") היה לימוד התורה. וכמאמר רז"ל "ארבעים שנה עסק בפרקמטיא, ארבעים שנה למד וארבעים שנה לימד", ו"לא הלך ארבע אמות בלי תורה כו'", ו"לא קדמו אדם בבית-המדרש", ובשעת החורבן דאג שתתקיים תורה בישראל וביקש "תן לי יבנה וחכמיה". ולכן לא נאה ולו יאה לתבוע להרבות בלימוד התורה.

(מהתועדות שבתקודש פרשת תזריע מצורע תשל"ז – בלתי מוגה. ביאורים לפרקי-אבות חלק א (איה) עמ' 102-104)

פרשת בהעלותך

וזה מעשה המנורה מקשה זהב (ה,ד)

עם ישראל נמשל למנורה שנעשתה - כלשון הכתוב - "מקשה". למילה 'מקשה' שלוש משמעויות, והן רומזות לכמה סגולות של בני ישראל:

(א) מלשון קשה. בני ישראל נקראו "עם קשה עורף" למעליותא, בזכות כוח המסירות נפש שיש לכל יהודי; ביטול על-שכלי לקב"ה. בחינה זו מצויה בכל יהודי, מ'ירכה' - הנשמות הנמוכות ביותר, ועד 'פרחה' - הנשמות הגבוהות.

(ב) מלשון היקש. נשמות ישראל דומות (כביכול) לבוראן, כמאמר רז"ל (זוהר ח"ג רצו), "אל תקרי תמתי אלא תאומתי".

(ג) מלשון אסיפה, כמו "התקוששו וקושו" (צפניה ב) (התלקטו ואספו יחד... השוו מעשיכם לדעת קונכם, רש"י).

כדי לעורר ולגלות את שתי הסגולות הראשונות (מלשון 'קשה' ומלשון 'היקש') - יש לאסוף את כל המחשבות והרצונות הפזורים במילי דעלמא ולהתאימם לרצון הבורא (מלשון 'אסיפה').

(אור-התורה - במדבר, עמ' שנד, סב)

וכי תבואו מלחמה... והרעתם בחצוצרות... וביום שמחתכם... ותקעתם בחצוצרות (י,ט"י)

"וכי תבואו מלחמה... והרעותם בחצוצרות" - כשאדם יוצא למלחמת היצר, עליו להתחנן להקב"ה בלב נשבר ונדכה שירחם עליו ויצליחו במלחמתו.

"וביום שמחתכם... ותקעתם בחצוצרות" - גם לאחר ניצחון המלחמה על האדם ליהרר שלא תזוח עליו דעתו אלא יישאר בביטול ובהכנעה.

(לקוטי שיחות כרך יג, עמ' 28)

מחנה בני דן מאסף לכל המחנות (י,כה)

שבטו של דן... היה נוסע באחרונה, וכל מי שמאבד דבר היה מחזירו לו (רש"י)

"וכל מי שמאבד דבר" - רומז למי שאיבד את הביטול לאלוקים שניתן לכל יהודי, כנרמז במאמר רז"ל (חגיגה ד) "איזהו שוטה המאבד מה שנותנים לו" ("מה" רומז לביטול).

בני דן ויתרו על טובתם האישית ונסעו באחרונה, כדי להחזיר ליהודי שאיבד את ה'מה', את אבידתו.

(לקוטי שיחות כרך א, עמ' 103)

ויהי בנסוע הארון... שובה ה' (י,לה"ו)

פרשה זו עשה לה הקב"ה סימנין... מפני שספר חשוב בפני עצמו הוא (שבת קטז)

"ויהי בנסוע" - רומז ל'רצוא', התשוקה להתרחק מהעולם. "שובה ה'" - רומז ל'שוב', כלומר להימצאות

בתוך העולם כדי לבררו ולהעלותו. מכאן חשיבותה המיוחדת של פרשה זו, שכן כל התורה כולה באה כדי להבטיח שיהיה 'רצוא' ו'שוב'.

(אור התורה במדבר, עמ' שפא)

ויהי בנסוע הארון (י,לה)

פרשה זו עשה לה הקב"ה סימנין (שבת קטז)

האות נו"ן רומזת לתורה, שכן, א) התורה ניתנה לישראל ביום החמישים לצאתם ממצרים, ב) בתורה יש חמישים שערי בינה. כמו־כן, שתי הנו"נים שבראש ובסוף פרשה זו רומזות לשני חלקי התורה, תורת הנגלה ותורת הנסתר.

(אור התורה במדבר עמ' שעא)

קומה ה' ויפוצו אויביך וינוסו משנאיך מפניך (י,לה)

שכל השונא את ישראל שונא את מי שאמר והיה העולם (רש"י)

דוק בלישנא: בחומש נאמר "קומה הוי'", בכתובים כתיב (תהילים סח), "קום אלוקים יפוצו אויביו", ואילו ברש"י, תורה שבעל־פה, הביטוי הוא, "מי שאמר והיה העולם". הסבר הדברים:

בחומש, שהוא עיקר התורה שבכתב, מאיר השורש של כל דבר, ולכן נאמר בו שם הוי', שממנו נמשך להיות "יפוצו אויביך". בכתובים, שבהם נמשכים ענייני התורה לדרגה נמוכה יותר, נאמר שם אלוקים, שהוא שורש ומקור להעלם העולם (אלקים – בגימטרייה הטבע). ואילו בתורה שבעל־פה, שיורדת ומתלבשת בהשגת המקבל, נאמר "מי שאמר והיה העולם", עולם – מלשון העלם.

(לקוטי שיחות כרך כג, עמ' 80)

שש־מאות אלף רגלי העם אשר אנוכי בקרב (יא,כא)

"שש־מאות אלף רגלי" – כל עם־ישראל אינו אלא 'רגליו' של משה רבנו, שהוא 'ראש' העם ומנהיגו.

(ספר המאמרים קונטרסים א, עמ' 106)

* * *

"שש־מאות אלף" – דווקא בזכות כל השש־מאות אלף, לרבות רגלי – אלו שהם בבחינת 'רגל' בלבד, "אנוכי" – ניתנה לישראל התורה, שמתחילה בתיבת "אנוכי". וכמאמר רז"ל (ב"ר פ"ז) "אילו היו ישראל חסרים אפילו אדם אחד לא היתה השכינה נגלית עליהם" (בסיני).

(ליקוטי שיחות כרך א עמ' 89)

אל נא תהי כמות (יב,יב)

מכאן שהמצורע חשוב כמות (נדרים סד)

חכמי האמת קבעו כי הסיבה לטומאת צרעת היא "הסתלקות אור החכמה". זהו שמצורע חשוב כמות, שכן גם מיתה היא תוצאה של סילוק אור החכמה, שהרי "החכמה תחיה" כתיב (משלי ז), ונאמר (איוב ד) "ימותו ולא בחכמה".

(תורת לוי צחק, עמ' שנח)

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת בהעלותך

י"ט בסיון

קריאת התורה:

מנמיכים מעט את הקול מ"ויהי העם כמתאוננים" עד "אל המן עינינו" (יא, א'ו)¹.

פרקי אבות – פרק ב'².

ברכת כוהנים של הש"ץ³

הטיית והרכנת הראש – של הש"ץ – בעת

אמירתו ברכת כהנים⁴:

יברכך (הרכנה לימין שלו) ה' (בזקיפה. לימין)

וישמרך (הרכנה ובאמצע). יאר (הרכנה ולשמאל)

ה' (בזקיפה שמאל) פניו אליך (הרכנה. שמאל)

ויחונך (הרכנה. אמצע). יישא (הרכנה. אמצע) ה'

1) פר"ח ס' תכח ס"ק ז (וטעמו כדי "להראות שהם מתחרטים"), ומ"מ הזהיר שם שיקרא בקול כזה שישמע זאת כל הציבור, כמובן. וכן נהג הבעל-קורא בבית חיינו, הרה"ח ר' מרדכי שוסטערמאן ע"ה. ומציינים ללקוטי מהרי"ח (ח"ב סא,א) ולפירוש 'שערי רחמים' על שערי אפרים (ג,ג).

2) וכדאי לפרסם מנהג זה, כדי שגם אלה (שמתפללים בסידורים אחרים [לכאורה הכוונה לקהילות הספרדים]) שנהגו עד עתה ללמוד פרקי אבות בשבתות שבוין פסח לעצרת בלבד, יוסיפו וילמדו זאת בכל שבתות הקיץ, ע"פ מש"כ אדה"ז בסידורו השווה לכל נפש – גם עבורם – ש"יש נוהגין כך בכל שבתות הקיץ" (התועודיות ה'תש"נ ח"ג עמ' 297). וראה שערי הלכה ומנהג או"ח ח"א ס"ס מז, הוראות כלליות באופן הפצת מנהגינו בבת-כנסת שבנוסח אחר.

3) בהמשך לחלק ממנהגי ברכת כהנים (נשיאת כפיים), שנקבצו ב'לוח השבוע' גיליון חג השבועות.

4) ספר המנהגים עמ' 12. המקור – בזהר חדש פ' נשא (דף נ טור א), הובא במג"א ס' קצו ס"ק ג (אך לא בשו"ע אדה"ז שם).

ההרכנה – דלא כמ"ש בסידור צלותא דאברהם (ח"א עמ' שיט, בפ' עמק ברכה) שאין להשתחוות אלא רק להסב פניו. ולטענתנו ממה שאסור להשתחוות בתפילה במקום שלא תיקנו חכמים (שו"ע אדה"ז ס' קיג ס"ג), צ"ל שגם ברכת כהנים של הש"ץ היא עניין בפ"ע ואינה חלק מהתפילה.

זקיפה. אמצע) פניו אליך (הרכנה. אמצע) וישם (הרכנה. ימין) לך (הרכנה. שמאל) שלום (הרכנה. אמצע)⁵.

אחרי כל ברכה מברכת כוהנים – עונים 'אמן'.
בעת אמירת הש"ץ ברכת כוהנים נהגו אדמו"רי חב"ד להפנות את פניהם אל הש"ץ⁷.

5) כדי לזכור זאת, נתנו בזה סימנים: א) באמירת שם ה' הראש זקוף תמיד, ובכל שאר המילים הראש מורכן. ב) כיוון ההטייה: הקטע הראשון "יברכך" כולו לימין (מלבד הסיום – הרכנה לאמצע). הקטע השני "יאר" כולו לשמאל (מלבד הסיום – הרכנה לאמצע). הקטע השלישי "יישא" כולו לאמצע (מלבד הסיום "וישם לך שלום" – ימין, שמאל, אמצע). ('התקשרות' גיליון תשנ"ו).

6) שם עמ' 13, מסידור אדה"ז, בניגוד לדעתו בשו"ע שלו ס' קצו ס"א שצ"ל "כן יהי רצון" (ברי"ף, ברמב"ם ובמהרי"ל – שאין עונים מאומה. בשו"ע הב"י ובסידור יעב"ץ – שעונים פעם אחת 'כן יהי רצון') בסוף כולן או בסוף כל ברכה – פסקי הסידור ס' פב, ובשער הכולל פ"ט אות לו הביא המקור מתשובת רב האי גאון, שהביא מנהג לענות אמן על כל ברכה, אף שמעדיף את מנהג מקומו לענות פעם אחת לבסוף. וזה מתאים לדברי הזהר חדש כבהערה הבאה. וראה בירור הדעות בנושא ב'התקשרות' גיליון תמו עמ' 17. אלא ש'אמן' זו היא מנהג בלבד, ואין מפסיקין לאומרה בפסד"ז ובכל מקום שאסור להפסיק (ראה כיו"ב אודות 'עלה ויבוא' דברכת המזון, בלקוטי שיחות כרך כד עמ' 380).

7) שם. בכף החיים ס' קצו ס"ק טז כתב כן בשם היפה ללב ס' קכח "כדי לקבל אור העליון הנמשך בעת ברכה זו" (כשם שברכת כהנים עצמה היא פנים כנגד פנים דווקא), והביא זאת ממוהר"ר דוד [כצ"ל] עראמה, שכתב כן בביאורו על הרמב"ם [נדפס לראשונה בקושטא, בשנת ה'ש"ה] סוף פט"ו מהל' תפלה.

ולעניין מנהגנו, ש"פ מקץ תשכ"ז (שיחות קודש תשכ"ז ח"א עמ' 243) היתה תוכחה של הרבי ל'שפיץ חב"ד' שהנהגתם היא באופן ש"לא שערום אבותינו", ובפרט בעניין שאמרו חז"ל "אסור להסתכל בפני נשיא", ובין השאר הזכיר מה שמביטים עליו כל משך זמן התפילה, עד כדי כך שגם כשמגביהים את ספר התורה אין מביטים בו, וכשהש"ץ אומר ברכת כהנים אין מסתכלים לעברו, ואף אין טורחים להסתכל בסידור בשעה שמתפללים, אלא מביטים כל הזמן עליו... עיי"ש, הרי שהנהגות אלו הן הוראה לרבים. וראה בארוכה בעניין זה ב'לוח השבוע' גיליון תקס"ט.

שיעור תהילים / ברכת המזון לילדים / כיסוי החלות

תהילים שלא בזמנו

בתגובה לזמן אמירת השיעורים היומיים, בגיליון תתקלב, יש להוסיף:
* הרב דוד רסקין ע"ה אמר לבחורי ה'קבוצה' של שנת תשכ"ה¹ כי הרבי אמר לו פעם, שאפשר לומר את שיעור התהילים היומי מאמירת ה'קטורת' ואילך, כי התהילים שקודם לכן שייך לתיקון חצות, אבל אחרי אמירת הקטורת כבר אפשר לומר את שיעור התהילים היומי.
* פעמים רבות² אמר הרבי את פרקי התהילים שלו ושל הרבנית, ו(על כל פנים חלק מ) השיעור היומי, כשהיה נכנס בימי שני וחמישי לשמוע קריאת התורה, בשעה שהמתין כשהציבור אמר 'אשרי' ו'בא לציון'.

ברכת המזון לילדים – תגובה³

אצל ההורים, המלמדים והגננות (בעלמא, וגם בין אנ"ש) רווחת ההנהגה (על כל פנים זה למעלה משמונים שנה), ללמד את הילדים את כל הברכה הראשונה של ברכת המזון ("הזן את העולם"), ואחר כך "ובנה ירושלים" עד סיום הברכה, ואחר כך "עושה שלום". וכבר תמהו על כך⁴, שהרי הפוסקים⁵ הביאו, ללא חולק, שיש ללמד קטנים (ואף גדולים, כשנחפזים ואין יכולים לכוון!) את "ברכת המזון קצרה"⁶, בנוסח שונה, הכולל את תוכן כל הברכות. הגאון רבי זלמן נחמיה גולדברג שליט"א הורני שאין ללמוד מהנהוג בימינו מאומה, אלא יש להנהיג ולפרסם שיש ללמד כאמור בפוסקים.
מאידך, בכתבי הגרש"ז אורבך ז"ל⁷ הסביר שנמנעים מלברך את "ברכת המזון הקצרה" בסדר החינוך הקבוע, כדי "שלא ילמדו מזה לקצר ולדלג"⁸. אחרים טוענים שאי אפשר ללמד (ילדים, ואף מבוגרים המתקרבים) את נוסח התפילה והברכות על-פי קיצור, אלא רק על-פי הנוסח הקבוע, קטע אחר קטע. כעת העירני הרב יהודה שי' כהן משיחת ט"ו בשבט ה'תשל"ז ס"ח⁹, לאחר שמבאר שם הרבי שעיקר ברכת המזון והברכה הראשונה שבו היא ברכת 'הזן' שנתקנה על המן, שהוא לחם מן השמים, וגם בימינו עיקר הפרנסה היא 'מן השמים' (שלכן ברכה זו היא הראשונה בברכת המזון), ורק הלבוש החיצוני הוא 'מן

(1) בשם הרב יחזקאל שי' כהן שהיה באותה 'קבוצה'.

(2) זכור לי אישית – י"ד כסלו ה'תש"ל, ועוד כמה פעמים.

(3) בהמשך לדיון בנושא ב'התקשרות' גיליון תקצ"ד. וראה תגובות בגיליון ת"ר.

(4) בקונטרס 'חינוך הבנים למצוות' מהרהמ"ח ס' ש"ש כהלכתה, הערה סח.

(5) ב"ח ס' קצב. אדמוה"ו, משנ"ב, ערוך השלחן, כף החיים וכו' ס' קפז.

(6) נוסחאות שונים נדפסו בכף החיים שם, בסידורי ליוורנו, בסידור 'עבודת ישראל' (בער) ובלוח 'עדות לישראל' להגר"א הענקין ז"ל בארה"ב.

(7) נוסח המתאים לכל הדעות, נדפס ב'התקשרות' שם עמ' 17.

(8) הליכות שלמה, הל' תפילה עמ' ג.

(9) ומציינים לזה את האמור בביה"ל ר"ס קי בטעם מה שאין מתפללים כיום 'הבינו', עיי"ש.

(9) שיחת קודש ח"א עמ' 460, בלתי מוגה – כאן נדפס בתרגום מאידיש.

הארץ'. ולזה מביא הרבי עוד ראייה מהמנהג:

וכידוע מנהג ישראל, שבטרם יכול הילד לברך את ברכת המזון בשלימותה, אבל יכול לברך חלק ממנה, המנהג בכמה קהילות לברך עימו לא יותר מאשר ברכה ראשונה – ברכת 'הזן'.
 שלכאורה יכול הילד לשאול, מדוע כתובה הברכה בלשון נסתר, ומדוע לא מוזכר בה כלל העניין של "ארץ דמפקא מזון"; נאמר רק שהקב"ה הוא "זן את העולם כולו בטובו, בחן ובחסד וברחמים" – הרי הוא יודע שחרשו את השדה וכו', ועל-ידי זה השיגו את הלחם, ומדוע לא מזכירים את העניין של "ארץ דמפקא מזון"?
 רואים בכל זאת, שהמנהג הוא לברך איתו ברכה ראשונה ולא יותר, הרי מובן מזה שמאחר שהוא כבר מבין את פירוש המילות, ומאחר שכבר הגיע לחינוך בנוגע לברכת המזון (אף-על-פי שהוא כמה וכמה שנים קודם בר מצוה) – מבין הוא בשכלו, שעיקר העניין הוא 'לחם מן השמים', שלכן הוא מברך את ברכת הזן, ואינו מזכיר כלל את העניין של "ארץ דמפקא מזון".
 ולכאורה בדברים הללו מאשר הרבי הנהגה זו כ"מנהג ישראל" (אף שאינו מבאר הטעם לכך שנוהגים בזה שלא כפסק-דין אדמו"ר הזקן). וה' יאיר עינינו.

הרב יוסף-שמחה גינזבורג, עומר

טעם כיוסי החלות

נאמרו שלושה טעמים מדוע מכסים את החלות בזמן הקידוש¹⁰:
 כדי שיראה כאילו הביאו עכשיו את החלות לכבוד השבת שהזכירו בקידוש¹¹. זכר למן שהיה טל מלמעלה וטל מלמטה, לכן מניחים מפה מעל החלות ומפה מתחתיהם. כדי שלא יראה הפת בושנו, שהרי היה ראוי להקדימו בברכה ומקדימים היין.
 יש כמה חילוקים בין הטעמים וראוי לחשוש לכולם.
 לטעם הא' יש אומרים שצריך לכסות את כל המאכלים שמונחים על השולחן (ולא רק את החלות)¹².
 לטעם הב' יש אומרים שגם בשעת ברכת המוציא צריך לעשות הזכר למן, ולברך על החלות כשעדיין מכוסות (וכך מנהג הרבי)¹³.
 לטעם הג' יש אומרים שאם מתכנן לאכול רק מזונות אחר הקידוש יש לכסותם בשעה שמקדש¹⁴.
 הרב שבתי פרידמן, צפת עיה"ק

10 אדה"ז סרע"א ס"י וס"ז, סרצ"ט ס"ד.

11 טעם זה שייך (בעיקר) בלילה.

12 ראה הנסמן בש"כ פמ"ז הערה קטו, ובפסקי תשובות סרע"א הערה 147 מדייק זאת מלשון אדה"ז עיי"ש. ולפי זה כדאי (בלילה) להגיש הסלטים וכדומה אחר הקידוש.

13 יש אומרים (פסקי תשובות שם אות יח) שלפי טעם זה יש לכסות החלות דוקא במפה לבנה (שהמן כזרע גד לבן) ויש חולקים. וכן יש אומרים (גם לטעם הא') לא להשתמש במפה שקופה.

14 ויש המקילים שאין צריך לכסות המזונות כיון שהבושת שייכת דוקא בפת שהיא הראשון לכל הברכות והכל טפל אליה (פסקי תשובות שם אות יט). ובהתוועדויות הרבי גם בימי חול המזונות היו מכוסים. וראה באריכות בכל הנכתב לעיל במ"ש בבירורי מנהגים – שבת עמ' 66 ואילך. וכבר כתב בנושא הרב יחנן גוראר' בגיליון א' של 'התקשרות', עיי"ש.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש